

СААД Ш.М.

аспірант кафедри Цивільного права

E-mail: sh.m.saad@nlu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-6636-4448>

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

м. Харків, 61024, вул. Григорія Сковороди, 77,

ПЕРЕДУМОВИ ПОЯВИ ТА ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ КОРПОРАТИВНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ

АНОТАЦІЯ. *Вступ.* Стаття досліджує історико-правові, інституційні та економіко-технологічні передумови становлення корпоративного права України й окреслює ключові напрями його диджиталізації. У роботі застосовано міждисциплінарну методологію (історико-правовий, компаративний, економіко-правовий, інституційний та емпіричний підходи). Показано еволюцію від пострадянської моделі формальної інкорпорації до сучасної екосистеми корпоративного управління, в якій цифрові інструменти (електронна ідентифікація, дистанційні загальні збори, електронна форма існування цінних паперів, електронний документообіг, XBRL-звітність, тощо) стають не лише засобами оптимізації процесів, а й чинниками перетворення самих юридичних конструкцій. Обґрунтовано, що успішність диджиталізації залежить від балансу між приватною автономією та публічним інтересом, а також від узгодженості з правовим регулюванням ЄС у сферах корпоративного управління та ринків капіталу.

Короткий зміст основних результатів дослідження. Сформовано цілісну, інтегровану перспективу розвитку корпоративного права України, що поєднує історико-правові та інституційні передумови з аналізом сучасних технологічно обумовлених змін у корпоративному управлінні. Дослідження демонструє, що еволюція корпоративного права в Україні відбувалася як послідовне нарощення нормативної та інституційної «інфраструктури», на яку в подальшому накладаються цифрові рішення. Обґрунтовано періодизацію розвитку корпоративного права України на чотири етапи: ранню трансформацію (1991-2003), інституційну консолідацію (2003-2014), євроінтеграційний поворот (2014-2020) та етап диджиталізації (2020-нині). Показано вплив кожного з етапів на можливості подальшої диджиталізації корпоративного права України. Зазначено, що розвиток корпоративного права та його диджиталізація має відбуватись з врахуванням спроможності бути інтегрованим у ринок ЄС.

Висновок. Обґрунтовано висновок про те, що подальша цифрова трансформація корпоративного права України має розвиватись через узгодження матеріальних норм і процедурних стандартів та через збереження сумісності з європейськими підходами до права компаній і ринків капіталу, оскільки саме процедура й дані стають ключовими носіями диджиталізації. Доктринальний «вузол» на даному етапі розвитку полягає у поєднанні двох векторів: євроінтеграційної сумісності та трансформації базових понять корпоративного права під впливом інформаційного суспільства. Саме другий вектор є визначальним, оскільки змінює не лише інструменти, а й логіку корпоративного процесу.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: корпоративне право; корпоративне управління; диджиталізація; дистанційні загальні збори; електронний документообіг; XBRL; захист інвесторів; НКЦПФР; ЄС.

Як цитувати: Саад Ш. М. Передумови появи та диджиталізації корпоративного права в Україні. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, серія «Право»*. 2026. Вип. 41. С. 220-230. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2026-41-19>

In cites: S. M. Saad (2026) Origins and digitalisation of corporate law in Ukraine. *The Journal of V.N. Karazin Kharkiv National University, Series "Law"*, (41), P. 220-230. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2026-41-19> (in Ukrainian)

Постановка проблеми. Становлення корпоративного права України відбувалося на перетині кодифікаційних реформ приватного права та інституційного розвитку ринків капіталу. Після здобуття незалежності Україна успадкувала фрагментарні радянські підходи до корпорацій, що вимагало суттєвих змін законодавства для переходу до ринкової економіки. Сучасне корпоративне право України переживає етап цифровізації, коли електронна ідентифікація, дистанційні загальні збори, еле-

ктронні цінні папери, XBRL-звітність та електронний документообіг стають не лише технічними інструментами, а й частиною правової архітектури корпоративних відносин. Цифрові технології поступово вбудовуються у корпоративне управління, змінюючи способи здійснення прав та обов'язків акціонерів і учасників. Мета статті - показати історико-правові передумови цього процесу та окреслити ключові напрями й виклики цифрової трансформації корпоративного права України.

Наукова новизна. Робота пропонує інтегровану перспективу розвитку корпоративного права: від історичних інституційних факторів до сучасних технологічно обумовлених змін у корпоративному управлінні. Такий підхід поєднує аналіз еволюції правових норм із врахуванням впливу цифрових технологій на корпоративні відносини. Зокрема, вперше комплексно розглянуто, як впровадження електронних інструментів (ідентифікація, підпис, дистанційні збори, електронне розкриття інформації тощо) впливає на баланс приватних і публічних інтересів у корпоративному праві.

Методологія. Дослідження ґрунтується на поєднанні історико-правового та порівняльного методів, економіко-правового аналізу, інституційного підходу, а також елементів емпіричного аналізу практики цифрових рішень у корпоративному управлінні. Історичний метод використано для виявлення етапів еволюції корпоративного права України, порівняльний - для врахування правового регулювання ЄС у сфері корпоративного права, економіко-правовий - для оцінки впливу економічних факторів на розвиток корпоративних норм. Інституційний аналіз дозволяє простежити роль державних органів, таких як НК-ЦПФР, у регулюванні корпоративних відносин. Емпіричні дані використовуються для оцінки ефективності цифрових нововведень.

Стан наукового дослідження теми. Проблематика становлення корпоративного права України та його сучасної цифрової трансформації досліджується в українській правовій доктрині нерівномірно: значний масив праць присвячено генезі корпоративних відносин, поняттю корпоративних прав, місцю корпоративного права в системі права та еволюції корпоративного законодавства, тоді як диджиталізація корпоративного управління й цифровізація корпоративних процедур лишаються напрямом, який активно формується і потребує подальшого теоретичного та прикладного опрацювання. На рівні історико-правового та інституційного аналізу помітними є дослідження, що реконструюють логіку формування корпоративного законодавства з початку 1990-х років, включно з впливом приватизаційних процесів, становленням фондового ринку та змінами моделей управління компаніями. У цьому контексті показовими є праці Я. С. Марущак [2] та Д. І. Погрібного [3], які розглядають еволюцію корпоративних прав та фактори їх інституціоналізації, акцентуючи на ключових етапах розвитку після здобуття незалежності та на ролі спеціального законодавства у формуванні корпоративних інститутів.

Окремий пласт становлять роботи, присвячені системним характеристикам корпоративного права: його предмету, методу, принципам і співвідношенню з господарським та цивільним правом. У таких дослідженнях розкривається комплексна природа корпоративного регулювання, поєднання імперативних процедурних вимог із внутрішньокорпоративними правилами, а також значення інституцій корпоративного управління для забезпечення належної організації корпоративного процесу. Визначними тут є праці І. В. Лукач [11] та інших. Важливе місце займають навчальні та науково-практичні видання, які систематизують чинне корпоративне законодавство, аналізують новели (корпоративний договір, незалежні директори, squeeze-out/sell-out тощо) та висвітлюють роль реєстраційних і депозитарних механізмів у підтвердженні корпоративних прав; у сукупності такі праці формують методологічну основу для аналізу «інфраструктурних» передумов цифровізації - навчальні посібники під ред. О. В. Гарагонича [5] та О. І. Харитонової [1].

Водночас дослідження диджиталізації корпоративного права в Україні перебуває на етапі активного становлення. У сучасних наукових публікаціях диджиталізація розглядається як зміна корпоративних процедур у напрямі «end-to-end» онлайн-процесів, що охоплюють реєстрацію компаній, подання та отримання інформації, корпоративні комунікації, електронні загальні збори, а також узгодження таких змін із європейським правом компаній та ринків капіталу. У цих працях окреслюються як загальні перспективи цифрових інструментів, так і проблемні питання, зокрема цифрова доказовість, ідентифікація учасників, фіксація голосування та збереження даних, а також ризики транснаціонального характеру корпоративного управління. Серед основних виокремлюються праці О.І. Харитонової [1] та О.Р. Кібенко [17]. Отже, сучасний стан наукового дослідження теми дозволяє констатувати наявність розвиненої теоретичної бази щодо генези та структури корпоративного права України і водночас - потребу у поглиблених міждисциплінарних дослідженнях цифрової трансформації корпоративних процедур, що поєднували б аналіз матеріальних норм, процесуальних стандартів та інституційно-технологічної інфраструктури їх реалізації.

Мета дослідження. Показати історико-правові передумови процесу впровадження цифрових технологій та окреслити ключові напрями й виклики цифрової трансформації корпоративного права України.

Основні результати дослідження.

Історичні та інституційні передумови становлення корпоративного права в Україні

Становлення корпоративного права в незалежній Україні почалось із розпадом Радянського союзу. Зміни у побудові економічних та господарських зв'язків між підприємствами, поява приватної власності, потреба у прийнятті власних управлінських рішень, зміна становища України на світовому ринку - стимулювало необхідність змін правового регулювання корпоративних взаємовідносин.

Розвиток корпоративного права України протягом останніх майже 35 років можна розділити на ключові етапи:

- 1.Рання трансформація правової системи України (1991-2003).
- 2.Інституційна консолідація (2003-2014)
- 3.Євроінтеграційні зміни (2014-2020)
- 4.Етап диджиталізації (2020-нині)

Поділ є умовним, але кожен з ключових етапів має свої особливості та істотні відмінності. Кожен з етапів має вплив на передумови диджиталізації корпоративного права в Україні.

Доктрина корпоративного права України ґрунтується щонайменше з двома ключовими викликами: необхідністю адаптації вітчизняного права до права ЄС та трансформацією базових юридичних понять відповідно до умов інформаційного суспільства; причому визначальним вважається саме другий виклик [1, с. 134]. Саме тому розуміння впливу розвитку цифрових технологій та корпоративного права має вирішальне значення для розуміння передумов диджиталізації корпоративних відносин.

Рання трансформація

Період 1991-2003 років ознаменувався фундаментальною трансформацією правової системи України в частині регулювання діяльності корпорацій зумовлене необхідністю правового забезпечення ринкової економіки. Для корпоративного права центральною стає проблема співвідношення невідомої для пострадянської України приватної автономії учасників (свободи об'єднання капіталів, самоврядування в межах корпорації, свободи розпорядження корпоративними правами) та публічного інтересу (стабільності ринку, захисту інвесторів і кредиторів, протидії зловживанням, прозорості обігу корпоративних прав).

Початок самостійного розвитку корпоративного права України пов'язується з періодом після розпаду СРСР. З переходом до ринкового устрою перед законодавцем стояло завдання "по суті, заново створити корпоративне законодавство", і в цей час було прийнято

низку актів, що визначали правовий статус товариств і правовий режим цінних паперів, а також закріплювали корпоративні права учасників [2, с. 270]. Для ранньої трансформації це означало одночасне зародження (1) корпоративної організації бізнесу як масового явища та (2) юридичної конструкції корпоративних прав як комплексу повноважень учасника щодо корпоративного суб'єкта.

З 1991 року в Україні приймається ряд нормативних актів, які закладають основи корпоративного права, серед яких закони України "Про підприємництво", "Про власність", "Про підприємства в Україні", "Про цінні папери та фондову біржу", "Про господарські товариства" [3, с. 126-127]. Закон України «Про господарські товариства» (ЗУ Про ГТ) [4] визначив основні типи корпорацій (акціонерні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю тощо) та став правовою основою масової корпоратизації державних підприємств у процесі приватизації [5, с. 132].

Становлення корпоративного права в Україні істотно прискорила приватизація, оскільки саме в цьому процесі відбувалося масове перетворення державних підприємств на суб'єктів корпоративних відносин та виникло широке коло учасників (акціонерів) як носіїв корпоративних прав. З прийняттям у 1992 році законів України "Про приватизацію державного майна" та "Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію)" розпочинається приватизація, яка стає постійним джерелом збільшення корпоративних прав.

На практиці корпоративне право цього етапу виконувало роль інфраструктури приватизації, а не інструменту захисту прав міноритарних акціонерів чи розвитку публічного ринку цінних паперів. Приватизація державних підприємств супроводжувалася створенням тисяч акціонерних товариств, часто з концентрацією контрольних пакетів у руках директорів або зовнішніх інвесторів. Недосконалість механізмів розкриття інформації, відсутність традицій належного корпоративного управління та судової практики у корпоративних справах призводили до численних конфліктів інтересів і високих транзакційних витрат. Держава лише починала формувати регуляторну базу для фондового ринку - у 1995 р. створено Державну комісію з цінних паперів та фондового ринку (нині НКЦПФР), запроваджувалися перші вимоги до реєстрації випусків акцій та діяльності фондових бірж.

Для ранньої трансформації характерна швидка інституціоналізація конфліктів. З од-

ного боку, створення значної кількості акціонерних товариств під час приватизації сформувало багатосуб'єктні корпоративні структури, де потребували врегулювання питання контролю, представництва, процедур скликання і проведення зборів, доступу до інформації тощо. З іншого боку, правові механізми захисту учасників і кредиторів були недостатньо розвинені, що сприяло опортуністичній поведінці та корпоративним зловживанням. Проблеми проявлялися не лише у прогалинах та неповноті законодавства, а й у зловживаннях повноваженнями з боку органів управління та учасників, включно з навмисним доведенням корпорацій до банкрутства чи розорення [2, с. 272]

Поряд із внутрішніми трансформаціями, ранній етап характеризується закладанням зовнішнього нормативного орієнтира - зближення з правом ЄС. Питання адаптації законодавства України до законодавства ЄС постало після підписання 14 червня 1994 року Угоди про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими співтовариствами та їх державами-членами, а серед пріоритетних сфер називається й корпоративне законодавство. Також значного впливу на розвиток корпоративного права в Україні має створення міжнародних стандартів корпоративного управління ОЕСР, які у 1998 році, спільно зі Світовим банком, МВФ та іншими інституціями, ініціювала глобальну програму створення універсальних стандартів корпоративного управління, які мають інтегруватися у національні правопорядки [3, с. 126-127]

Лише на початку 2000-х років назріла потреба кодифікації приватного права, що створило передумови для нового етапу в корпоративному праві.

Інституційна консолідація (2003-2014)

Розвиток корпоративного права України протягом 2003-2014 років є переходом від фрагментарного «первинного» масиву норм до більш системної архітектури регулювання, де юридичні конструкції поєднуються з організаційними інститутами. На цьому етапі формується каркас, який у подальшому здатний прийняти цифрові інструменти як технологічну надбудову над уже усталеними процедурами та даними.

Реакцією законодавця на потребу «перезаснування» приватноправового регулювання в умовах ринкової економіки стало ухвалення у 2003 році нового Цивільного та Господарського кодексів. Прийняття Цивільного кодексу України (ЦКУ)[6] та Господарського кодексу України (ГКУ) (втратив чинність з

28.08.2025 року) [7] створило кодифіковану основу для правового статусу юридичних осіб та підприємництва. ЦКУ запровадив загальні положення про юридичні особи, правочини, інші фундаментальні поняття, без яких корпоративне право не могло б функціонувати належно. Зокрема, у ЦКУ дано визначення юридичної особи, порядку її створення, реорганізації та припинення. Кодекс закріпив принцип свободи об'єднання осіб у юридичні особи приватного права, визначив, що установчим документом товариства є статут, та окреслив компетенцію його органів.

У ГКУ було надано поняття корпоративних прав учасників товариств, під якими розуміються права особи, частка якої визначена у статутному капіталі господарської організації, включно з правом участі в управлінні, отримання прибутку (дивідендів) та активів у разі ліквідації [7, ст.167].

Після кодифікації ключовим завданням стає не лише створення окремих норм, а й побудова системи джерел корпоративного права, яка «розкладає» регулювання за рівнями: загальні акти, спеціальне законодавство, локальні корпоративні норми. Важливе значення в регулюванні корпоративних правовідносин відіграють локальні акти юридичних осіб - статuti та засновницькі договори [8, с. 20]

Такий «багаторівневий» підхід має принципове значення для диджиталізації: цифрові процедури повинні, з одного боку, спиратися на імперативні вимоги закону (ідентифікація компанії, компетенція органів, форми рішень), а з іншого - відтворювати різноманітність корпоративної автономії, яка закріплюється в установчих документах.

Поступово почало формуватися спеціальне корпоративне законодавство. Знаковим стало ухвалення у 2008 році Закону України «Про акціонерні товариства» (ЗУ Про АТ) [9], який вперше встановив сучасні вимоги до діяльності акціонерних товариств (порядок скликання загальних зборів, кворум, кумулятивне голосування, інститут незалежних директорів, регулювання значних правочинів та правочинів із заінтересованістю тощо). Також оновлювалися норми щодо товариств з обмеженою відповідальністю в рамках ЗУ Про ГТ. У 2011-2013 роках відбулася реформа депозитарної системи (ухвалено Закон України «Про депозитарну систему України») [10], що запровадила централізований облік прав власності на акції в електронному вигляді. Було припинено документарний облік прав власності на цінні папери, а електронний облік переведено до Центрального депозитарію. Така зміна вимог

та порядку обліку прав власності на корпоративні права в подальшому стануть основою для розвитку диджиталізації в корпоративному праві.

На цьому етапі відбувалася інституційна консолідація корпоративного сектору. Регулятор ринку - НКЦПФР - набув більших повноважень і почав упроваджувати стандарти розкриття інформації емітентами (регулярна квартальна та річна звітність акціонерних товариств, особлива інформація про суттєві події тощо). З'явилися перші спроби запровадити належне корпоративне управління: створювалися наглядові ради в акціонерних товариствах (спочатку формально, згодом із залученням незалежних директорів), вводилися посади корпоративних секретарів.

Разом з тим корпоративна культура залишалася на стадії становлення. Багато вимог виконувалися формально, а реального захисту прав міноритаріїв було недостатньо. Ринок капіталу України у зазначений період залишався неглибоким: біржові торги були обмежені, домінувала позабіржова торгівля, інституційні інвестори (пенсійні фонди, страхові компанії) тільки починали розвиватися. Попри це, закладалися основи для подальших реформ, особливо в контексті євроінтеграційних прагнень України після 2014 року.

Ще однією важливою трансформацією цього етапу стає запровадження Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України (в подальшому замінений Єдиним державним реєстром юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань) (ЄДР). Таким чином «право на папері» поступово підкріплюється інфраструктурою фіксації юридичних фактів. Процедурний дизайн державної реєстрації у цей період демонструє ранню «цифрову готовність» реєстрової інфраструктури. Зокрема, порядок проведення реєстраційних дій включає виготовлення копій документів в електронній формі при поданні документів у паперовій формі, а також внесення таких електронних копій до ЄДР [5, с. 95]. Фактично це означає, що ще до появи онлайн процедур у сучасному розумінні, реєстр починає працювати як централізований електронний архів юридично значущих документів та фактів, а не як суто паперова справа. ЄДР виконує тут дві функції, критичні для подальшої цифровізації. Перша - ідентифікаційна: реєстр забезпечує стабільну прив'язку корпоративного суб'єкта до набору реквізитів (найменування, місцезнаходження, органи управління тощо). Друга - доказова/процедурна: реєстр фіксує реєстраційні дії та зміни, що створює пере-

думови для «машинного» відтворення правового статусу компанії у взаємодії з банками, контрагентами й державою.

Таким чином, реєстрація у ЄДР відомостей про корпорації у 2003-2014 роках починає перетворюватися на «платформу» для подальших технологічних змін: цифрові інструменти (е-підпис, електронні заяви, автоматизований обмін даними) стають можливими лише тоді, коли існує централізований, юридично значущий масив даних і документів, а також процедурний стандарт їх внесення та оновлення.

Водночас, цифрова модернізація має залишатися узгодженою з європейськими підходами до права компаній і ринків капіталу, оскільки саме вони задають стандарти прозорості та організаційної дисципліни [11, с. 8]. Узгодженість із європейськими підходами виявляється важливою саме тому, що сучасна диджиталізація в корпоративному праві ЄС спрямована на забезпечення повної онлайн-доступності базових корпоративних процесів - реєстрації компанії, подання та отримання інформації про компанію, реорганізації, добровільної ліквідації, онлайн-комунікацій між компанією та акціонерами й органами компанії [1, с. 135].

Інституційна консолідація 2003-2014 років фактично створила «каркас» корпоративних процесів в Україні: реєстрація й дані про компанію, а також відомості про учасників ТОВ, прив'язані до ЄДР; корпоративні права в акціонерних товариствах - до депозитарного обліку; комунікація й розкриття інформації - до веб-сайтів та регуляторних баз даних.

Євроінтеграційний поворот (2014-2020)

Період 2014-2020 років доцільно кваліфікувати як євроінтеграційний поворот у розвитку корпоративного права України: від загального політико-правового курсу на зближення з ЄС - до інституційно та темпорально визначеної програми правового наближення, яка охоплює як право компаній, так і регулювання ринків капіталу. Фокус зміщується на «зовнішню сумісність» із законодавством ЄС та на підвищення інституційної якості корпоративного управління. У такий рамці формується передумова подальшої диджиталізації: цифрові інструменти сприймаються як спосіб технічного забезпечення правових стандартів (прозорості, простежуваності процедур, інформаційної дисципліни), а не як відокремлена технологічна модернізація поза логікою права.

Метою диджиталізації корпоративного права ЄС є вирівнювання можливостей використання онлайн-інструментів у ключових корпоративних процесах. Серед таких проце-

сів названо реєстрацію компанії, подання та отримання інформації про компанію, реорганізацію, добровільну ліквідацію та онлайн-комунікації між компанією й акціонерами/органами [1, с. 134-135].

Водночас цей етап показує і специфічну ознаку еволюції корпоративного права: перехід від регулювання переважно «корпоративної форми» (питання створення/функціонування товариства) до регулювання «корпоративного процесу» - тобто процедур, комунікацій, інформації, внутрішньої підзвітності органів та управлінських рішень. Саме орієнтація на процеси та інформаційні потоки створює «вхідні параметри» для цифровізації, адже електронні системи найкраще працюють там, де право встановлює стандартизовані стадії, строки, способи повідомлення та докази здійснення юридично значущих дій.

Підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом у 2014 році стало потужним стимулом для реформування корпоративного права та суміжних сфер на основі законодавства ЄС. Україна взяла зобов'язання наближувати законодавство до європейських норм у галузях корпоративного управління, ринків капіталу, прозорості діяльності компаній та захисту інвесторів. У цей період відбулося зміщення акцентів корпоративно-правового регулювання: пріоритетом стало підвищення прозорості та довіри на ринку. Запроваджено вимоги щодо розкриття кінцевих бенефіціарних власників компаній (зміни до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» у 2014-2015 рр.) [12, 13], посилено відповідальність за неправдиву інформацію, розпочато впровадження звітування за стандартом XBRL.

Також гармонізувалися процедури скликання і проведення загальних зборів акціонерів: скорочено строки повідомлення про збори, спрощено порядок повідомлення через електронні засоби комунікації, деталізовано права акціонерів на участь в управлінні корпорацією, тощо. Роль наглядових рад була посилена, особливо у банках та державних підприємствах, де відповідно до вимог міжнародних фінансових організацій та законодавства запроваджено незалежних членів наглядових рад.

В 2017-2018 роках прийнято важливі закони, що модернізували корпоративне право: Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» № 2275-VIII від 06.02.2018р. [14] впровадив сучасні підходи до діяльності ТОВ (можливість проведення зборів у формі відеоконференцій, вільний ви-

хід учасника, корпоративні договори, наглядова рада у ТОВ за бажанням, значні правочини тощо). Одночасно оновлено Закон «Про акціонерні товариства» (внесення змін у 2015-2018 рр.), який розширив права акціонерів і забезпечили кращу імплементацію норм директив ЄС. В цей же період НКЦПФР запустила Єдину базу даних звітності у форматі XBRL, удосконалювалася система моніторингу на ринку цінних паперів.

У такій конфігурації цифрові рішення виконують допоміжну, але критично важливу функцію: вони забезпечують збереження та контроль версій документів, підтверджувальність дій органів, простежуваність управлінських рішень і зменшення витрат на підтримання корпоративного комплаєнсу.

Європейський вектор проявляється також через розвиток політики корпоративного управління як системи стандартів. На Україну покладено обов'язок подальшого розвитку політики корпоративного управління відповідно до міжнародних стандартів та поступового наближення до правил і рекомендацій ЄС; як орієнтири застосовано Принципи ОЕСР щодо корпоративного управління, а також рекомендації Єврокомісії щодо режиму оплати праці директорів і щодо ролі невиконавчих/наглядових директорів та комітетів ради [5, с. 351].

Євроінтеграційний курс впливає і на «матеріальну» частину корпоративного права. Адаптація українського законодавства до права ЄС сприяла упровадженню нових правових інститутів та конструкцій: незалежних директорів, корпоративного договору, механізмів squeeze-out та sell-out, безвідкличної корпоративної довіреності тощо. Все це призводить до гармонізації українського законодавства з правом ЄС.

Завершує етап Євроінтеграційного повороту Кодекс корпоративного управління: ключові вимоги та рекомендації [15]. І хоч законодавство України не вимагає від компаній дотримуватися норм цього Кодексу, як і в багатьох інших країнах, в Україні він є інструментом «soft law», тобто рекомендаційним документом. Застосування Кодексу рекомендується перш за все компаніям, які виходять на ринки капіталу.

Цей Кодекс стає певним національним стандартом корпоративного управління в Україні. На його основі згодом будуть розробляються додаткові розширення (для державних компаній, учасників фінансового ринку, нелістингових компаній, тощо) і окремі політики на більш спеціалізовані теми (роль акціонерів в

управлінні, управління ризиками, функціонування аудиторського комітету наглядової ради, висування кандидатів до складу наглядової ради, запобігання корупції, тощо) [16].

Отже, друге десятиліття XXI ст. стало часом якісного зрушення: від формального дотримання мінімальних вимог - до впровадження європейських стандартів прозорості та підзвітності корпорацій. Зміни формують нову логіку розвитку корпоративного права України: від внутрішньої консолідації - до зовнішньої сумісності з правом ЄС та інституційної модернізації корпоративного управління.

Етап диджиталізації (2020-нині)

Етап диджиталізації характеризується зміною масштабу цифрових перетворень у корпоративному праві: від фрагментарного використання електронних інструментів (окремі сервіси, електронний документообіг, доступ до реєстрів) - до формування цифрової архітектури корпоративного управління, в якій право, процедура і дані взаємопов'язані. Власне, диджиталізація корпоративного права в науковій літературі поки що описується як зміни в процедурах, врегульованих корпоративним законодавством, пов'язані з переходом від паперових процесів із обов'язковою фізичною присутністю заявника до прямих онлайн-процедур, які не потребують втручання посередника чи компетентного органу («end-to-end direct online procedure») [1, с. 135, 17].

Хоча структурний зміст диджиталізації має полягати не лише у «перенесенні» окремих дій в електронне середовище, а у зміні логіки корпоративного процесу: онлайн-доступність стає критерієм організації корпоративних процедур (збори, голосування, повідомлення, фіксація рішень), а дані - ключовим ресурсом корпоративної прозорості та комплаєнсу. Подальше поєднання можливостей цифрового світу та корпоративного управління має створити нові стандарти розуміння корпоративних відносин та їх реалізації.

Загальний огляд світових змін у сфері бізнесу у зв'язку із диджиталізацією демонструє великий вплив цифрових технологій: від створення корпорацій і управління ними - до появи нових віртуальних організацій. Нова реальність поки що не достатньо врегульована та потребує подальшого дослідження.

На цьому етапі корпоративне право України вступило в еру диджиталізації, що була прискорена як загальносвітовими технологічними трендами, так і внутрішніми чинниками (зокрема, карантинними обмеженнями під час COVID-19). Держава активно розвиває цифро-

ві сервіси для бізнесу: запущено портали та застосунки (наприклад, «Дія»), які дозволяють онлайн-реєстрацію компаній, внесення змін до статуту, отримання виписок тощо. У правове поле впроваджено поняття електронної ідентифікації та електронного підпису. Закон України «Про електронні довірчі послуги» № 2155-VIII від 05.10.2017 р. (чинний з 2018 р.) [18] зрівняв в юридичній силі кваліфікований електронний підпис (КЕП) з власноручним підписом, що створило основу для повноцінного електронного документообігу в корпоративній сфері. Тепер установчі документи, протоколи загальних зборів, рішення наглядових рад тощо можуть існувати і подаватися в електронній формі, засвідчені КЕП і мітками часу.

Диджиталізація корпоративного права розгортається на тлі загальнодержавної цифрової трансформації. Була створена нормативна основа для такої майбутньої трансформації, зокрема, Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки, постанова Кабінету Міністрів України про «Деякі питання цифрового розвитку» 2019 року тощо; у вересні 2019 року створено Міністерство цифрової інформації, а проєкт «держава у смартфоні» офіційно запущено у 2020 році під назвою «Дія», що поєднує мобільний застосунок і портал державних послуг.

Функціонально це означає, що корпоративні процедури зможуть інтегруватися у ширшу екосистему державних цифрових сервісів, де ідентифікація, електронні документи, доступ до реєстрів і підтвердження юридичних фактів мають набувати «платформної» якості. Іншими словами, етап диджиталізації корпоративного права «підтягується» під загальну інфраструктуру цифрової держави: коли держава розбудовує цифрові канали взаємодії та стандарти даних, корпоративне право отримує технологічні умови для перенесення реєстраційних та управлінських процедур в онлайн.

Поворотною подією для практичного початку цифровізації корпоративного управління став COVID-період, який актуалізував потребу у дистанційних корпоративних процедурах. Низкою нормативних актів у 2020-2021 рр. були запроваджені можливості проведення загальних зборів акціонерів та учасників товариств дистанційно, із використанням електронного (дистанційного) голосування. Первинно такі збори дозволили тимчасово, на період карантину, але позитивний досвід призвів до закріплення цих механізмів на постійній основі. Новий Закон України «Про акціонерні товариства» № 2465-IX від 27.07.2022 р. [19] (чинний з 2023 р.) прямо передбачає дистан-

ційну форму проведення загальних зборів. Зокрема, статтею 38 цього Закону встановлено три можливі форми голосування акціонерів: очне (з можливістю електронного заочного голосування), електронне (повністю дистанційне за допомогою авторизованої електронної системи) та опитувальне голосування через заповнення бюлетенів, що надсилаються через депозитарну систему. Це нормативно закріпило «електронні збори» як повноправну альтернативу традиційним, з належною ідентифікацією акціонерів та цифровою фіксацією результатів.

Для товариств з обмеженою відповідальністю також запроваджується можливість проведення загальних зборів в режимі відеоконференції. І хоч це не є прямим прикладом диджиталізації, але відображає спрямованість розвитку застосування цифрових технологій у реалізації корпоративних прав.

З набранням чинності ЗУ Про АТ у 2023 році, який вніс зміни до ЗУ Про ТОВ, можливості цифровізації та електронного обліку корпоративних прав стало доступне і для товариств з обмеженою відповідальністю. Зміни законодавства створило облікову систему часток ТОВ, яку веде Центральний депозитарій.

Саме з появою облікової системи пов'язується початок цифровізації корпоративного права у ТОВ. Інструменти електронної ідентифікації, прийняття корпоративних рішень та зміна власника часток у ТОВ - створюють основу для подальшого розвитку диджиталізації корпоративного права.

Перенесення загальних зборів у онлайн-середовище робить критично важливою проблему цифрової доказовості - тобто здатності юридично надійно підтвердити, хто саме брав участь у зборах, який обсяг прав реалізовано, як зафіксовано перебіг дискусії та результати голосування.

Диджиталізація корпоративного права є тісно пов'язаною з розбудовою корпоративної прозорості. Паралельно розвиваються цифрові канали розкриття інформації. НКЦПФР впровадила систему подання регулярної та особливої інформації емітентів в електронному вигляді через веб-портал, що підвищує оперативність розкриття та доступність даних для інвесторів. З 2020 року великі та середні підприємства України, що звітують за МСФЗ, повинні подавати фінансову звітність у єдиному електронному форматі XBRL. Впровадження стандарту XBRL було складним: бракувало підготовлених фахівців, виникали технічні проблеми із запуском системи фінзвітності, тому обов'язкове подання звітності за 2020 рік

перенесли на 2021 рік [20]. Наразі формат XBRL вже використовується, що спрощує аналіз даних та їх порівнянність, а регулятори (НКЦПФР, НБУ) отримали ефективний інструмент моніторингу.

Розвиток диджиталізації корпоративного права в Україні на даному етапі загалом узгоджується зі спрямованістю правового регулювання ЄС у сфері права компаній та ринків капіталу - забезпечення повної онлайн-доступності базових процесів (реєстрація компанії; подання та отримання інформації про компанію; реорганізація; добровільна ліквідація; онлайн-комунікації між компанією та акціонерами/органами), встановлення вимог до процедур, прозорості та надійності корпоративних даних.

Це означає, що цифровізація корпоративних процедур повинна розгортатися як частина євроінтеграційної траєкторії: з одного боку - стимулювати онлайн-доступність і спрощення процесів, з іншого - забезпечувати гарантії ідентифікації, належного повідомлення, доказовості та захисту прав учасників. Має бути баланс приватної автономії та регуляторних вимог: автономні рішення компанії (статут, внутрішні положення, корпоративні договори) мають бути сумісними з мінімальними процедурними стандартами, які роблять цифровий корпоративний процес юридично надійним і прийнятним для ринку та інвесторів.

Висновки. Становлення корпоративного права в Україні відбулося як послідовна інституційно-нормативна еволюція від «правового забезпечення приватизації» до формування процедурно-орієнтованої та керованої системи корпоративного управління, у якій диджиталізація постає не додатком, а логічним підсумком накопичених передумов. Запропонована періодизація є обґрунтованою, оскільки кожен етап створює специфічний тип юридичної «інфраструктури» для наступного. Рання трансформація засвідчує, що корпоративне право на старті виконувало переважно інструментальну функцію - створювало правові рамки для ринкової економіки та приватизації. Масова корпоратизація й недосконалість механізмів розкриття інформації та корпоративного контролю сформували високий рівень транзакційних витрат і конфліктів, що, водночас, «підсвітили» потребу у зрозумілих процедурах, стандартах доказовості та ефективних інституціях (регулятор, реєстрація, судова практика).

Інституційна консолідація стала ключовою стадією формування «каркасу» корпоративних процесів: кодифікація приватного пра-

ва надала базові дефініції юридичної особи й корпоративних прав, а спеціальне законодавство (зокрема щодо АТ) деталізувало процедури управління, контролю та правочинів. Принципово важливим для майбутньої цифровізації є те, що на цьому етапі виникли інституції та реєстрово-облікова інфраструктура: ЄДР як централізований електронний архів юридично значущих фактів та депозитарна система як електронний облік прав на цінні папери. Саме наявність стандартизованих даних і процедур їх оновлення є передумовою переходу від «паперового» права до «машинно відтворюваного» правового статусу компанії.

Євроінтеграційний поворот змінює логіку регулювання: центр тяжіння переноситься з опису корпоративної форми на регулювання корпоративного процесу (повідомлення, розкриття інформації, підзвітність, інститути корпоративного управління). У цій рамці цифрові інструменти набувають змісту як технічні гарантії правових стандартів прозорості, простежуваності та дисципліни даних. Відтак, цифровізація постає продовженням гармонізації із правом ЄС, а не автономною технологічною модернізацією.

Етап диджиталізації демонструє початок переходу до «end-to-end» онлайн-процедур, де юридична сила дій забезпечується електронною ідентифікацією, КЕП, часовими мітками, реєстровою фіксацією та цифровими каналами взаємодії з державою і регулятором. Пандемія

COVID-19 виступила каталізатором, але не першопричиною: вона лише прискорила нормативне закріплення дистанційних зборів, електронного голосування та цифрової фіксації рішень. У результаті виникає нова центральна проблема корпоративного права - цифрова доказовість та надійність корпоративних даних: хто і як ідентифікований, як підтверджено обсяг прав, як задокументовано голосування, чи відтворюється процедура в разі спору.

Видається, що етап диджиталізації лише розпочався та потребує значного правового регулювання. Доктринальний «вузол» на даному етапі розвитку полягає у поєднанні двох векторів: євроінтеграційної сумісності та трансформації базових понять корпоративного права під впливом інформаційного суспільства.

Саме другий вектор є визначальним, оскільки змінює не лише інструменти, а й логіку корпоративного процесу. Відповідно, перспективний розвиток має зосереджуватися на балансі приватної автономії (статутні моделі, корпоративні договори) та мінімальних процедурних стандартів (ідентифікація, повідомлення, доказовість), які роблять цифрове корпоративне управління юридично надійним і прийнятним для ринку, інвесторів та держави.

Розуміння перспектив застосування цифрових технологій у корпоративному праві та впливу на нього має визначити концепції подальшого розвитку такого права

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Харитонova О. І. Діджиталізація корпоративного права. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: юридичні науки. 2023. Т. 34(73), № 3. С. 134-141. <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2023.3/23>.
2. Марущак Я. С. Корпоративне право України ХХ століття як передумова сучасного етапу його розвитку. Актуальні проблеми політики: зб. наук. пр. Одеса : Фенікс, 2016. - Вип. 58. - С. 266-275. URL: <http://hdl.handle.net/11300/8809> (дата звернення 07.03.2026).
3. Погрібний Д. І. Еволюція корпоративних прав в Україні. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2011. Вип. 21. С. 119-128. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/3181> (дата звернення 07.03.2026).
4. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 р. № 1576-12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1576-12> (дата звернення 07.03.2026).
5. Гарагонич О. В., Грудницька С. М., Дорошенко Л. М. Корпоративне право: навч. посіб. Київ: 2018. 400 с. URL: <https://hozpravoreposit.kyiv.ua/handle/765432198/181> (дата звернення 07.03.2026).
6. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15> (дата звернення 07.03.2026).
7. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/436-15> (дата звернення 07.03.2026).
8. Харитонova О. І., Галупова Л. І. Корпоративне право: навч.-метод. посіб. (для студентів денної та заочної форми навчання). Одеса: Фенікс, 2019. 108 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/21449> (дата звернення 07.03.2026).
9. Про акціонерні товариства: Закон України від 17 вересня 2008 року № 514-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17#Text> (дата звернення 07.03.2026).
10. Про депозитарну систему України: Закон України від 6 лип. 2012 р. № 5178-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/5178-17> (дата звернення 07.03.2026).
11. Лукач І. В. Предмет, метод та принципи корпоративного права України. Журнал східноєвропейського права. 2016. № 30. С.4-11. URL: <https://easternlaw.com.ua/uk/gospodarske-pravo-gospodarsko-procesualne-pravo/lukach-i-v-predmet-metod-ta-principi-korporativnogo-prava-ukraini> (дата звернення 07.03.2026).
12. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15> (дата звернення 07.03.2026).

13. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо визначення кінцевих вигодоодержувачів юридичних осіб та публічних діячів: Закон України від 25.11.2014 № 1701-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1701-18/ed20141014#Text> (дата звернення 07.03.2026).

14. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018 № 2275-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2275-19> (дата звернення 07.03.2026).

15. Кодекс корпоративного управління: ключові вимоги і рекомендації. Рішення НКЦПФР від 12.03.2020р. №118. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/document/?id=10687172> (дата звернення 07.03.2026)

16. Новина НКЦПФР від 13.03.2020р. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/natsionalnyi-kodeks-korporativnoho-upravlinnia-zatverdzheno/> (дата звернення 07.03.2026).

17. Кібенко О.Р. Діджиталізація як нова ера розвитку корпоративного права. URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/145948-didzhitalizatsiya-yak-nova-era-rozvitku-korporativnogo-prava> (дата звернення 07.03.2026).

18. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2155-19> (дата звернення 07.03.2026).

19. Про акціонерні товариства: Закон України від 27.07.2022 № 2465-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2465-20> (дата звернення 07.03.2026).

20. Новина Національного банку України від 14.05.2021. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/dlya-ukrayinskih-bankiv-vstanovleno-perehidniy-period-dlya-skladannya-ta-podannya-finansovoyi-zvitnosti-za-mijnarodnimi-standartami-v-yedinomu-elektronnomu-formati-xbrl> (дата звернення 07.03.2026)

Стаття надійшла до редакції 15.03.2026
Стаття рекомендована до друку 23.05.2026

Переглянуто 18.04.2026
Опубліковано 30.05.2026

S.M. SAAD

PhD student at the Department of Civil Law

E-mail: sh.m.saad@nlu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-6636-4448>

Yaroslav Mudryi National Law University
Kharkiv, 61024, 77 Hryhoriia Skovorody str.

ORIGINS AND DIGITALISATION OF CORPORATE LAW IN UKRAINE

ANNOTATION. *Introduction.* This article examines the historical-legal, institutional, and economic-technological backgrounds to the development of corporate law in Ukraine and outlines the key directions of its digitalisation. The study applies an interdisciplinary methodology (historical-legal, comparative, economic-legal, institutional, and empirical approaches). It traces the evolution from a post-Soviet model of formal incorporation to a contemporary corporate governance ecosystem in which digital instruments (electronic identification, remote general meetings, dematerialised securities, electronic document management, XBRL reporting, etc.) serve not only as tools for process optimisation but also as drivers reshaping legal constructs themselves. It is argued that the effectiveness of digitalisation depends on maintaining a proper balance between private autonomy and the public interest, as well as on consistency with EU legal regulation in the fields of corporate governance and capital markets.

Summary of the main findings. The study develops a coherent, integrated perspective on the development of Ukrainian corporate law, combining historical-legal and institutional prerequisites with an analysis of contemporary technology-driven changes in corporate governance. The research demonstrates that the evolution of corporate law in Ukraine has proceeded through a gradual accumulation of normative and institutional “infrastructure” onto which digital solutions are subsequently superimposed. A four-stage periodisation of the development of corporate law in Ukraine is substantiated: early transformation (1991-2003), institutional consolidation (2003-2014), the European-integration turn (2014-2020), and the digitalisation stage (2020-present). The impact of each stage on the prospects for further digitalisation of Ukrainian corporate law is shown. It is emphasised that the development of corporate law and its digitalisation should take place with due regard to Ukraine’s capacity to be integrated into the EU market.

Conclusion. The further digital transformation of Ukrainian corporate law should proceed through aligning substantive rules with procedural standards and preserving compatibility with European approaches to company law and capital markets, since procedures and data are becoming the principal carriers of digitalisation. The doctrinal “knot” at the present stage lies in the conjunction of two vectors: European-integration compatibility and the transformation of the core concepts of corporate law under the influence of the information society. The second vector is decisive, as it changes not only the instruments employed but also the logic of the corporate process.

KEYWORDS: *corporate law; corporate governance; digitalisation; remote general meetings; electronic document management; XBRL; investor protection; NSSMC; EU.*

REFERENCES

1. Kharytonova, O. I. (2023). Digitalisation of Corporate Law. Scientific Notes of V. I. Vernadsky Taurida National University. Series: Legal Sciences, Vol. 34(73), No. 3, 134-141. <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2023.3/23> (in Ukrainian).

2. Marushchak, Ya. S. (2016). Corporate Law of Ukraine of the Twentieth Century as a Prerequisite for the Current Stage of Its Development. Current Issues of Politics: Collected Scientific Works. Odesa: Feniks, Issue 58, 266-275. URL: <http://hdl.handle.net/11300/8809> (accessed 7 March 2026) (in Ukrainian).
3. Pohribnyi, D. I. (2011). Evolution of Corporate Rights in Ukraine. State Building and Local Self-Government, Issue 21, 119-128. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/3181> (accessed 7 March 2026) (in Ukrainian).
4. On Business Companies: Law of Ukraine dated 19 September 1991 No. 1576-12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1576-12> (accessed 7 March 2026) (in Ukrainian).
5. Harahonych, O. V.; Hrudnytska, S. M.; Doroshenko, L. M. (2018). Corporate Law: Textbook (Study Guide). Kyiv, 400. URL: <https://hozpravoreposit.kyiv.ua/handle/765432198/181> (accessed 7 March 2026) (in Ukrainian).
6. Civil Code of Ukraine: Law of Ukraine dated 16 January 2003 No. 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15> (accessed 7 March 2026) (in Ukrainian).
7. Commercial Code of Ukraine: Law of Ukraine dated 16 January 2003 No. 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/436-15> (accessed 7 March 2026) (in Ukrainian).
8. Kharytonova, O. I.; Halupova, L. I. (2019). Corporate Law: Teaching and Methodological Guide (for full-time and part-time students). Odesa: Feniks, 108. URL: <https://hdl.handle.net/11300/21449> (accessed 7 March 2026) (in Ukrainian).
9. On Joint-Stock Companies: Law of Ukraine dated 17 September 2008 No. 514-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17#Text> (accessed 7 March 2026) (in Ukrainian).
10. On the Depository System of Ukraine: Law of Ukraine dated 6 July 2012 No. 5178-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/5178-17> (accessed 7 March 2026) (in Ukrainian).
11. Lukach, I. V. (2016). Subject Matter, Method and Principles of Corporate Law of Ukraine. Journal of Eastern European Law, No. 30, 4-11. URL: <https://easternlaw.com.ua/uk/gospodarske-pravo-gospodarsko-procesualne-pravo/lukach-i-v-predmet-metod-ta-principi-korporativnogo-prava-ukraini> (accessed 7 March 2026) (in Ukrainian).
12. On State Registration of Legal Entities, Individual Entrepreneurs and Public Associations: Law of Ukraine dated 15 May 2003 No. 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15> (accessed 7 March 2026) (in Ukrainian).
13. On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Concerning the Identification of Ultimate Beneficial Owners of Legal Entities and Public Officials: Law of Ukraine dated 25 November 2014 No. 1701-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1701-18/ed20141014#Text> (accessed 7 March 2026) (in Ukrainian).
14. On Limited and Additional Liability Companies: Law of Ukraine dated 6 February 2018 No. 2275-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2275-19> (accessed 7 March 2026) (in Ukrainian).
15. Corporate Governance Code: Key Requirements and Recommendations. Decision of the National Securities and Stock Market Commission (NSSMC) dated 12 March 2020 No. 118. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/document/?id=10687172> (accessed 7 March 2026) (in Ukrainian).
16. NSSMC News dated 13 March 2020. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/natsionalnyi-kodeks-korporativnoho-upravlinnia-zatverdzheno/> (accessed 7 March 2026) (in Ukrainian).
17. Kibenko, O. R. Digitalisation as a New Era in the Development of Corporate Law. URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/145948-didzhitalizatsiya-yak-nova-era-rozvitku-korporativnogo-prava> (accessed 7 March 2026) (in Ukrainian).
18. On Electronic Trust Services: Law of Ukraine dated 5 October 2017 No. 2155-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2155-19> (accessed 7 March 2026) (in Ukrainian).
19. On Joint-Stock Companies: Law of Ukraine dated 27 July 2022 No. 2465-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2465-20> (accessed 7 March 2026) (in Ukrainian).
20. News of the National Bank of Ukraine dated 14 May 2021. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/dlya-ukrayinskih-bankiv-vstanovleno-perehidniy-period-dlya-skladannya-ta-podannya-finansovoyi-zvitnosti-za-mijnarodnimi-standartami-v-yedynomu-elektronnomu-formati-xbrl> (accessed 7 March 2026) (in Ukrainian).

The article was received by the editors 15.03.2026
The article is recommended for printing 23.05.2026

The article was revised 18.04.2026
This article published 30.05.2026